

GT OVERBLIKK 1

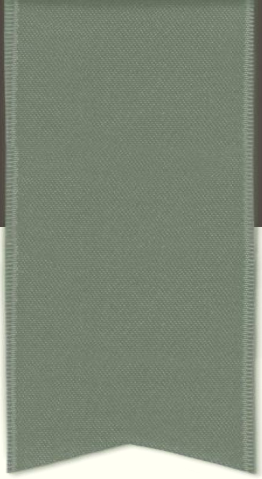
Introduksjon til det Gamle Testamentet

1. MOSEBOK

Hvor det hele begynte...

QUIZ 2

23. mars 2022

Quiz 2

---

1. Hva er navnet på de tre delene av GT iht. Hebraisk tradisjon?
2. Hva er navnet på den siste boken i GT iht. den Hebraiske inndelingen?
3. Hvem er den menneskelige forfatteren av den første delen/boken av GT?
4. Ca. hvor mange prosent av Bibelen utgjør GT?
5. I de norske Biblene er det 39 bøker i GT. Hvor mange bøker / deler av GT er det i en Hebraisk GT?
6. Hva er tre forskjellige Bibelske navn som er brukt om 1.-5. Mosebok?
7. Hva er tre av de sentrale temaene i 1.-5. Mosebok?
8. Hvem er de fem menneskelige hovedpersonene i 1.-5. Mosebok?

1. MOSEBOK

Hvor det hele begynte...

Introduksjon til 1. Mosebok

- Hebraisk tittel: בראשית («Berisit») = I begynnelsen
- Gresk tittel: Genesis = Opprinnelse
  - Også brukt på engelsk
- 1. Mosebok er bibelens nest lengste bok etter Profeten Jeremia
- Hovedsjanger: Historisk fortelling
  - Inneholder også avsnitt som er profetiske og poetiske
- Originalmottakere: Israelfolket på Moabs slette-marker i perioden før de skulle innta det lovede land

Hvilken historisk periode dekker 1. Mosebok?

Toraen er historien om én Gud, ett folk og fem menn:

1. Adam (1. Mosebok 1-5)
  2. Noah (1. Mosebok 6 – 11:26)
  3. Abraham (1. Mos 11:27 – 25:18)
  4. Jakob / Israel (1. Mos 25:19 – 1. Mos 50)
  5. Moses (2. – 5. Mosebok)
- 1. Mosebok dekker den historiske tidslinjen fra skapelsen til 1806 før Kristus (ved Josefs død)
    - 1. Mosebok er følgelig den Bibelske boken som med god margin dekker det lengste historiske intervallet

Strukturen i 1. Mosebok – Toledoth tesen

I. Urhistorien (1. Mos 1 – 11:26)	II. Patriarkhistorien (1. Mos 11:27 – 50)
Introduksjon – Skapelsen (1:1-2:3)	
i. Historien om himmelen og jordens ætt (2:4-4:26)	i. Historien om Tarahs ætt (11:27-25:11)
ii. Historien om Adams ætt (5-6:8)	ii. Historien om Ismaels ætt (25:12-18)
iii. Historien om Noah (6:9 -9:27)	iii. Historien om Isaks ætt (25:19-35:29)
iv. Historien om Noahs sønner (10:1-11:9)	iv. Historien om Esaus ætt (36:1-37:1)
v. Historien om Sems ætt (11:10-26)	v. Historien om Jakobs ætt (37:2-50)

Paralleller mellom begynnelsen og slutten av 1. Mosebok

Historien om himmelen og jordens ætt (1-4)	Historien om Jakobs ætt (37:2-50)
«I begynnelsen...» – 1. Mos 1:1	«...i de siste dager.» – 1. Mos 49:1
«Gud velsignet dem...» - 1. Mos 1:28	«...hver av dem velsignet han [Jakob]...» - 1. Mos 49:28
«...legg den [jorden] under dere og råd...» – 1. Mos 1:28	«Kongespir [og herskerstav]... skal ikke vike fra Juda.» – 1. Mos 49:10
Adams synd – 1. Mos 3:1-6	Israels sønners synd – 1. Mos 37:12-35
Adams bortvisning fra hagen – 1. Mos 3: 23-24	Israels sønner forlater det lovede land – 1. Mos 46:1-7
Slangens list – 1. Mos 3:1-6	Løvens makt – 1. Mos 49:9-12
En fra kvinnens ætt skal knuse slanges hode – 1. Mos 3:15	Kongen fra Juda skal regjere over sine fiender – 1. Mos 49:8
Kain drepte sin bror – 1. Mos 4:8	Josef tilgir sine brødre – 1. Mos 50:21

Paktsbegrepet

- Pakt = «בְּרִית - berit» på Hebraisk.
- Ordet er avledet av verbet «כָּרַת - karat» som betyr å kutte av, eller «komme til enighet».
- Når avtaler/pakter ble inngått i Midt-Østen på patriarkenes tid, var det vanlig å kutte et dyr i to også gå mellom de to delene til det døde dyret. Dersom en brøt pakten skulle en møte samme skjebne som dyret.
- Ordet pakt henviser dermed til ansvaret parten(-e) har til å oppfylle sin del av avtalen.
- 1. Mos 15 vitner om en slik hendelse mellom Gud og Abraham.

Paktsbegrepet

- Paktsbegrepet er i bruk på strategiske plasser i det Gamle Testamentet.
- Hver gang ordet «pakt» blir brukt (og det ikke beskriver en avtale mellom to mennesker) henviser det til en av de 6 paktene som er beskrevet i GT.
- På samme måte blir paktsbegrepet brukt på strategiske plasser i det Nye Testamentet, for å referere til Guds løfter (pakter) i GT.
  - Eks: Lukas 1:73, Lukas 22:20, Heb 6:13-20, Heb 8:6-13, Apgj. 2:29-36, etc.

Proteevangeliet

- **Skriftsted:** 1. Mos 3:15
- Ordet «Pakt» er ikke brukt her, og løftet klassifiseres følgelig ikke som en «vanlig» pakt.
- «Proteevangeliet» er like fullt Guds klare løfte om at Han vil løse problemet med slangen (djevelen), synd og død.

Noapakten

- **Skriftsted:** 1. Mos 6:18, 8:20-22 og 9:1-17.
- **Partene:** Gud, Noa, Noas etterkommere, skaperverket for øvrig.
- **Varighet:** Evig.
- **Type pakt:** Ensidig løftepakt. Ikke reverserbar.
- **Paktstegn:** Regnbue

Noapakten

- **Innhold:**
  - I. Noa og familien vil bli bevart fra dommen.
  - II. Gud vil aldri mer dømme verden ved en global flom.
- **Oppfyllelse:** Gjennom Guds generelle nåde mot alle mennesker, og gjennom hans opprettholdelse av skaperverket; herunder forutsigbarhet i sesonger osv.

Noapakten – Praktiske forhold

- Mandatet fra skaperordningen blir videreført (1. Mos 9:1-2):
  - Vær fruktbare, bli mange og fyll jorden.
  - Råd over dyrene
- Trygghet for at det aldri skal bli en ny global oversvømmelse.
- Instruksjoner vedrørende mat: Ikke spise kjøtt med «blodet i»
  - Kan referere til levende dyr, men kan også referere til mat laget på blod...
- Instruksjoner vedrørende lover og myndigheter: Gud gir myndighetene autoritet til å avgi dødsstraff til mordere.

Abrahamspakten

- **Skriftsted:** 1. Mos 12:1-3, 13:14-17, 15:1-21, 17:2-14, 22:14-19.
- **Partene:** Gud og Abraham.
- **Varighet:** Evig.
- **Type pakt:** Ensidig løftepakt, men har midlertidige betingede element. Ikke reverserbar.
- **Paktstegn:** Omskjærelse.

Abrahamspakten

- **Innhold:**

- I. Et land (spesifikt omtalt også i 1. Mos 15:18-21 m.fl.)
- II. Å bli et stort folk
- III. Å få et stort navn
- IV. Beskyttelse (velsignelse over velsignere, og forbannelse over forbannere)
- V. Velsignelse for alle jordens slekter (gjennom Abraham)

- **Oppfyllelse:**

- Løftet om etterkommere (og den ene etterkommeren Kristus (jmf. Luk 1:68-75)) er oppfylt.
- Løftet om universal velsignelse er oppfylt i Kristus (selv om dette løftet også inneholder et nasjonalt aspekt som ennå ikke er oppfylt) - Vi er Kristne pga. Guds oppfyllelse av dette løftet.
- Løftet om landet og nasjonens rolle vil ikke bli oppfylt før i tusenårsriket.

- Inneholder både et *personlig*, et *nasjonalt* og et *universalt* aspekt.

- Tradisjonelt sett har enten det nasjonale eller universale aspektet blitt overfokuset på.

Abrahamspakten – Praktiske forhold

- Vi kan stole på at Gud vil gjenopprette nasjonen Israel, og gi dem det lovede landet.
  - Menighetens rolle er med andre ord IKKE å bistå Gud med å gi Jødene landet, men å spre den universale velsignelsen som er lovet i Abrahamspakten og gjennom Abrahams ætt (dvs. forkynnelsen av Jesus, som Abrahams etterkommer).
- Guds bevarelse av jødefolket (mot alle odds) vitner om Guds trofasthet til sine løfter, og det burde oppmuntre oss til å stole på Guds øvrige løfter.
- Guds intensjon med Abraham og hans ætt var å velsigne alle. Nasjonenes frelse er med andre ord ikke et nytt konsept i NT.

Utvalgte tolkningsspørsmål

---

1. Hvordan forstå skapelsesberetningen? Myte eller fakta?
  - i. Tidfesting av hendelsene?
  - ii. Betyr dager 24 timers perioder?
  - iii. Lærer 1. Mos 1 om en Treenig Gud?
  - iv. Hva vil det si å være skapt i Guds bilde?
  - v. Hvem er kvinnens og slangens ætling / etterkommer?
2. Hvem er Guds sønner i 1. Mos 6:2?
3. Hvordan forstå syndfloden?
4. Hvordan forstå Kanaans forbannelse?
5. Hvem er Abrahams ætt?
  - i. Singulær eller flertallsforståelse?
  - ii. Fysiske eller åndelige barn?

SPØRSMÅL OG KOMMENTARER
